

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 9. Устава Републике Србије којим је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Значај производње квалитетног семена и садног материјала пољопривредног и украсног биља сорте познатог генетичког идентитета са становишта пољопривредне производње, унапређења семенарства и расадничке производње, заштите потрошача и животне средине наметнуо је потребу израде Нацрта закона о семену и садном материјалу пољопривредног и украсног биља (у даљем тексту: Закон). Производња квалитетног семена и садног материјала је један од најзначајнијих сегмената пољопривредне производње сваке земље, јер семе и садни материјал пољопривредног и украсног биља значајни су и као директна роба за тржиште и као инпут и репроматеријал за пољопривредну производњу.

У Републици Србији ова област тренутно је уређена са три закона: Законом о семену („Службени гласник РС”, бр. 45/05 и 30/10 - др. закон), Законом о семену и садном материјалу („Службени гласник РС”, бр. 54/93, 67/93, 35/94, 43/94 – испр, 135/04 - др. закон, 18/05, 45/05 – др. закон и 101/05 - др. закон) и Законом о садном материјалу, воћака винове лозе и хмеља („Службени гласник РС”, бр. 18/05 и 30/10 - др. закон) и са великим бројем подзаконских прописа, као и са прописима којима је уређена област здравља биља. Стога се већ дуже време осећа потреба да се послови који произлазе из наведених закона обједине у оквиру једне законске целине. Закон се предлаже и због ближег и бољег дефинисања послова и активности везаних за семе и садни материјал пољопривредног и украсног биља, као један од најважнијих инпута у пољопривредној производњи, основа сваког успешног усева и сходно томе кључан за прехранбену сигурност сваке земље.

Такође, пољопривредна политика Републике Србије је у ширем смислу дефинисана потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране и Републике Србије, са друге стране, који је ступио на снагу 1. септембра 2013. године, чиме је Република Србија добила статус државе придружене Европској унији. Две најважније обавезе из области пољопривреде које је наша држава преузела потписивањем овог споразума су успостављање зоне слободне трговине и усклађивање домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније.

То значи да потребу доношења овог закона намеће и процес интеграције наше земље у Европску унију и усаглашавање прописа са ЕУ директивама, којима се прописује стављање на тржиште семена и садног материјала. Овим законским решењем делом се испуњавају захтеви у поступку усаглашавања прописа са прописима Европске уније, док би се потпуна имплементација завршила доношењем прописаних подзаконских аката.

Постојећа законска регулатива је у великом проценту усаглашена са прописима Европске уније, али су поједине одредбе у великој мери застареле посебно из ралога што су донете пре много година, а у међувремену развијене су и нове технологије и међународно тржиште уређено је новим прописима. Такође, претходна законска решења у одређеним областима нису имала прописане одређене одредбе, конкретно одредбе у вези

са нормама (захтевима) квалитета, те је област квалитета семена и садног материјала остала недефинисана и тренутно су на снази поједини подзаконски прописи који су стари 40 - 50 година и као такви су у највећем делу превазиђени.

Законом и прописима донетим на основу њега отклониће се недостаци у постојећој законској регулативи. Конкретно у погледу самог поступка сертификације семена, имајући у виду да се сада поступак сертификације завршава издавањем уверења о признавању семенског усева, а Законом се прописује да се сертификација завршава сертификатом, као документом који гарантује порекло и квалитет партије семена. Такође, Закон уводи и јединствено вођење регистра за семе и садни материјал и прецизније дефинише упис субјекта, а категорије семена и садног материјала биће у потпуности усклађене са маркетинг директивама ЕУ.

Закон пружа могућност да се подзаконски акти доносе тако да садрже обједињавање целокупне ЕУ директиве која дефинише ту област, уз напомену да би делови подзаконских аката могли да дефинишу и здравствено стање и норме (захтеве) квалитета семена што до сада није био случај.

Потреба доношења новог закона и подзаконских прописа присутна је дуги низ година, али се у реализацију коначно кренуло 2021. године, када је формирана Радна група за припрему текста Нацрта закона о семену и садном материјалу пољопривредног и украсног биља и када се кренуло са израдом Нацрта закона. У раду ове радне групе учествовали су релевантни стручњаци - представници института, факултета, министарства, удружења и асоцијација.

Такође, у раду су учествовали и експерти из Европске уније, у оквиру Пројекта Европске уније „Јачање капацитета за усклађивање са правним тековинама Европске уније у области пољопривреде, руралног развоја, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике ЕуроАid 138038/DH/SER/RS.

Текст Закона послат је на мишљење Европској комисији маја 2022. године. У одговору који је од Европске комисије добијен, новембра 2023. године, истакнуто је да Нацрт закона испуњава услове у погледу Мерила 1 (Усвајање законодавног оквира који је усклађен са правним тековинама Европске уније који ће обезбедити пуно преношење правних тековина), чиме су се стекли услови да се овим законом као таквим крене у даљи поступак у циљу његовог усвајања.

Доношење закона је најбоље решење јер уводи и регулише сертификацију семена и садног материјала као заокружен и максимално исконтролисан процес и истим се ближе и боље дефинише производња, контрола производње, дорада, квалитет, паковање, обележавање, стављање на тржиште, постконтролно испитивање и увоз одређених група и врста семена и садног материјала пољопривредног и украсног биља, као и друга питања од значаја за област семена и садног материјала пољопривредног и украсног биља, као један од најважнијих инпута у пољопривредној производњи.

Конкретни циљеви који треба да се постигну доношењем закона су:

- побољшавање квалитета и нивоа стручне контроле производње семена и садног материјала;
- стварање услова за производњу сертифициваног семена и садног материјала, а самим тим и квалитетнијег семена и садног материјала;
- стварање услова за бољу пољопривредну производњу;

- стварање услова за побољшање извоза семена и садног материјала.

Доношењем Закона, а касније и подзаконских аката, домаће право ће се у области семена и садног материјала у потпуности усагласити са релевантним прописима Европске уније, чиме ће се од дана приступања Европској унији омогућити бржи прекогранични промет семена и садног материјала.

Доношење закона допринеће и испуњавању Мерила 1 за отварање преговора у Поглављу 12 - Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика и испуњавању услова за отварање Кластера 5 - Ресурси, пољопривреда и кохезија. Мерило 1 за отварање преговора у Поглављу 12 представља и део Реформске агенде која се припрема на основу Плана раста за Западни Балкан (Стуб 3 - Убрзање фундаменталних реформи).

Такође, с обзиром да Република Србија има оптималне еколошке и едафске услове за производњу семена, да је у томе препознатљива, не само у Европској унији, већ и у свету, доношење Закона би требало да омогући домаћим произвођачима семена и садног материјала још већи приступ међународном тржишту, да обезбеди семе и садни материјал бољег квалитета домаћим потрошачима што би се директно одразило и на успешнију пољопривредну производњу.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. овог закона прописан је предмет уређивања Закона.

Чланом 2. овог закона прописана је примена Закона.

Чланом 3. овог закона прописани су изузеци од примене, односно случајеви на које се не примењују одредбе Закона.

Чланом 4. овог закона прописана је супсидијарна примена закона којим се уређује општи управни поступак.

Чланом 5. овог закона прописано је значење појединих израза употребљених у Закону.

Чланом 6. овог закона прописано је да Република Србија преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) обезбеђује послове у области семена и садног материјала и прописани су ти послови.

Чл. 7-9. овог закона прописано је коме и како се могу уступити послови које изворно обавља Министарство.

Чланом 10. овог закона прописан је конкурс за обављање послова у области семена и садног материјала,

Чланом 11. овог закона прописан је уговор о обављању послова у области семена и садног материјала.

Чланом 12. овог закона прописани су субјекти који се уписују у Регистар семена и садног материјал (у даљем тексту: Регистар).

Чланом 13. овог закона прописан је начин уписа у Регистар.

Чланом 14. овог закона прописана је садржина и вођење Регистра.

Чланом 15. овог закона прописано је брисање из Регистра.

Чланом 16. овог закона прописане су обавезе правног лица и предузетника који је уписан Регистар.

Чланом 17. овог закона прописане су категорије семена.

Чл. 18. и 19. овог закона прописано је ко може да се бави производњом семена.

Чланом 20. овог закона прописана је производња семена сорте која није уписана у Регистар сорти пољопривредног биља.

Чланом 21. овог закона прописана је пријава производње и вођење евиденције.

Чл. 22. и 23. овог закона прописана је контрола производње семена и поступак контроле производње семена.

Чланом 24. овог закона прописано је издавање уверења о признавању семенског усева.

Чланом 25. овог закона прописане су таксе за пријаву контроле производње, контролу производње и за издавање уверења о признавању семенског усева.

Чланом 26. овог закона прописано је ко може да се бави дорадом семена.

Чланом 27. овог закона прописано је на који начин дорађивач семена може да формира партије семена.

Чланом 28. овог закона прописано је на који начин дорађивач семена може да припреми мешавину семена.

Чл. 29. и 30. овог закона прописано је поступање са натуралним семеном и натуралним семеном из увоза.

Чланом 31. овог закона прописано је поступање са отпадом од дораде семена.

Чл. 32. и 33. овог закона прописан предмет испитивања и утврђивања квалитета семена.

Чланом 34. овог закона прописано је испитивање квалитета семена.

Чланом 35. овог закона прописано је чување узорка семена.

Чланом 36. овог закона прописан је сертификат о семену.

Чланом 37. овог закона прописан су таксе за испитивање квалитета семена и издавање сертификата за семе коју плаћа дорађивач семена односно увозник семена.

Чл. 38. и 39. овог закона прописано је паковање и обележавање семена.

Чл. 40. и 41. овог закона прописано је издавање етикете.

Чланом 42. овог закона прописано је препакивање и мерења оригиналног паковања семена из домаће производње и увоза.

Чланом 43. овог закона прописана је такса за издавање етикете коју плаћа дорађивач семена односно увозник семена.

Чланом 44. овог закона прописани су услови за стављање семена на тржиште.

Чл. 45. и 46. овог закона прописано је ко може да се бави увозом семена и који услови за увоз семена.

Чланом 47. овог закона прописано је стављање на тржиште семена из увоза.

Чланом 48. овог закона прописане су категорије садног материјала.

Чланом 49. овог закона прописано је ко може да се бави производњом садног материјала.

Чланом 50. овог закона прописано је који садни материјал може да се производи.

Чланом 51. овог закона прописана је производња садног материјала за потребе страног наручиоца.

Чланом 52. овог закона прописана је производња садног материјала и вођење евиденције.

Чл. 53. и 54. овог закона прописана је контрола производње садног материјала.

Чланом 55. овог закона прописано је издавање сертификата о производњи садног материјала.

Чл. 56. и 57. овог закона прописано је издавање етикете за садни материјал.

Чланом 58. овог закона прописана је такса за пријаву контроле и контролу производње садног материјала, за издавање сертификата о садном материјалу и за издавање етикете, које плаћа произвођач садног материјала.

Чл. 59. и 60. овог закона прописан је квалитет садног материјала.

Чланом 61. овог закона прописано је паковање, пломбирање и обележавање садног материјала.

Чланом 62. овог закона прописана је декларација о садном материјалу уз отпремницу.

Чл. 63. и 63. овог закона прописано је стављање на тржиште садног материјала.

Чланом 65. овог закона прописано је да ће се производња и стављање на тржиште садног материјала малог произвођача уредити посебним прописом који ће министар донети.

Чланом 66 - 68. овог закона прописано је ко може да се бави увозом садног материјала, који садни материјал може да се увози и под којим условима.

Чланом 69. овог закона прописано је стављање на тржиште садног материјала из увоза.

Чланом 70. овог закона прописано је постконтролно испитивање семена и садног материјала.

Чланом 71. овог закона прописана је контрола увоза семена и садног материјала.

Чл. 72-75. овог закона прописано је прикупљање, коришћење и размена података.

Чл. 76-79. овог закона прописан је инспекцијски надзор, права и дужности фитосанитарног инспектора и граничног фитосанитарног инспектора.

Чланом 80. овог закона прописане су мере које налажу фитосанитарни инспектор и гранични фитосанитарни инспектор.

Чланом 82. овог закона прописана је жалба на решење фитосанитарног инспектора и граничног фитосанитарног инспектора.

Чл. 83. и 84. овог закона прописани су трошкови приликом одузимања, чувања и уништавања семена и садног материјала и трошкови испитивања и утврђивања квалитета узорака семена и садног материјала.

Чл. 85-88. овог закона прописане су казнене одредбе.

Чланом 89. овог закона прописано је које се директиве Европске уније преносе овим законом.

Чл. 90-98. овог закона прописане су прелазне и завршне одредбе.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Финансијска средства обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину („Службени гласник РС”, 94/24) у Разделу 24, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.2 Управа за заштиту биља, Програм 0109 - Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика, Функција 420 - Пољопривреда, шумарство, лов и риболов, Програмска активност/Пројекат 0006 - Управљање фитосанитарним системом и системом безбедности хране и хране за животиње биљног порекла, Економска класификација 424 - Специјализоване услуге у износу од 602.000.000 динара, од чега за спровођење овог закона у износу од 176.000.000 динара.

Средства потребна у наредним годинама обезбедиће се у оквиру утврђених лимита министарства надлежног за послове пољопривреде - Управе за заштиту биља и у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије.